

Лобко О. М., здобувач ступеня доктора філософії
Науковий керівник – **Тарасенко А. В.**, к.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

КРЕДИТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ БАНКУ: СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ У РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Банківський бізнес в сьгоднішніх реаліях – це одна з найдинамічніших та ефективно прогресуючих сфер економіки. Стрімка діджиталізація, посилення конкуренції, Covid-19, інфляція – всі ці фактори призвели до значного «перезавантаження» окремих процесів та напрямів діяльності в банківських установах. Щоб залишатись конкурентоспроможною на ринку фінансових послуг, кожна банківська установа має постійно переглядати, вдосконалювати та підвищувати ефективність своїх внутрішніх процесів, а основним критерієм ефективності даної роботи є фінансовий результат установи.

Оскільки основним напрямком діяльності банків було та залишається кредитування, актуальними є питання теоретичного обґрунтування, розширення наукових положень щодо здійснення банківськими установами цього виду діяльності, його організації. Відповідно, уточнення потребує сутність категорії «кредитний менеджмент банку».

Дослідження сутності категорії «кредитний менеджмент банку» доцільно розпочати з розгляду змісту дефініцій «кредит» та «менеджмент».

З наукової точки зору, категорія «кредит» як правило розглядається як певна домовленість сторін, згідно якої одна сторона надає іншій стороні певну позику у грошовій або іншій формі в тимчасове користування за певну плату. Саме так можна перекласти латинський термін «creditum», що в перекладі означає «вірю», «довіряю» [8]. Підходи вчених щодо трактування категорії «кредит» досить різноманітні. І. А. Трахтенберг відзначав, що кредит – категорія не технічна, а соціальна, історично обмежена та повинен вивчатися як явище, яке безперервно діалектично розвивається [10]. М. Х. Бунге визначає кредит, як один з різновидів міни, в якій передається певна цінність або особиста послуга за довірою та майбутньою винагородою, а всі предмети міни можуть бути предметом кредитних угод. При цьому, в його трактуванні, довіра має не одну суттєву основу, а воно має спиратись і на моральні якості позичальника, і на судово-виконавчий порядок [2]. В. Лексіс стверджує, що кредит це – довіра, якою користується особа, яка взяла на себе зобов'язання майбутнього платежу, зі сторони особи, яка має право на цей платіж, тобто довіра, яку кредитор надає боржнику. Але при цьому, він вважав, що довіра кредитора для сутності кредиту вирішального значення не має, що кредитори не довіряють позичальникам стосовно їхньої платоспроможності та надійності, тому кредитори вимагають у позичальників певних гарантій для забезпечення можливих втрат, пов'язаних з проведенням кредитних операцій [7]. В. І. Тарасов характеризує кредит як категорію, що виражає економічні відносини, які відбуваються між кредитором та позичальником з приводу угоди позики, тобто передачі коштів в тимчасове користування (кредит це відносини щодо зворотнього руху вартості) [9].

Підсумовуючи та узагальнюючи підходи до категорії «кредит» вищезазначеними авторами, можна зробити висновок, що дана категорію характеризується як певна послуга, обмін в часі, довіра. За допомогою даної категорії одна особа, добровільно та тимчасово, надає право іншій особі розпоряджатися своїм майном/активами/грошовими коштами за конкретну плату в майбутньому. Отже, в широкому розумінні, кредит – це всі економічні відносини між контрагентами в процесі надання грошових та матеріальних цінностей в тимчасове користування на умовах повернення та платності, а у вузькому – це позичка в товарній або грошовій формі на умовах платності та повернення [4; 5].

При цьому, категорія «кредит» має відповідати наступним основним ознакам:
– домовленість сторін ґрунтується на довірі;

– суттю відносин є нагромадження тимчасово вільних ресурсів та формування з них позичкового капіталу;

– домовленість по передачі одною із сторін певної суми капіталу у тимчасове користування іншій стороні на умовах повернення та власності.

Менеджмент – це наука про найбільш раціональні системи організації та управління певними видами діяльності. Менеджмент (з англ. «management» – «управління, адміністрація») як наука виник у США наприкінці XIX ст. Відповідно до сучасних підходів, менеджмент є:

– процесом управління матеріальними та людськими ресурсами, який забезпечує їхню інтеграцію та найбільш ефективно використання для досягнення визначених цілей;

– групою осіб, які згідно з чинним законодавством беруть зобов'язання щодо управління корпоративним бізнесом та власністю фірми [3].

Специфіка сфери управління визначає необхідність виокремлення в менеджменті різних напрямів: фінансовий менеджмент, управління персоналом, матеріальними фондами та ін. В свою чергу, кредитний менеджмент є підсистемою загальної системи управління суб'єкта господарювання, тобто всі його дії мають корелюватися на загальний результат, який ставить перед собою підприємство. Відповідно головною ціллю кредитного менеджменту має бути ефективне безперебійне функціонування та управління кредитними процесами в інтересах досягнення головної цілі суб'єкта господарювання (як правило головна стратегічна ціль кожного підприємства – отримання прибутку).

Під кредитним менеджментом в банках розуміють заходи по організації кредитної діяльності, що застосовується по всій вертикалі банку (від працівників фронт-офісу до топ-менеджменту). При цьому, об'єктом кредитного менеджменту виступає кредитний процес, що супроводжується виникненням зовнішніх кредитних стосунків з суб'єктами економіки, а також внутрішніх стосунків підрозділів і посадових осіб банку, завдяки яким здійснюються кредитні операції, а суб'єктами кредитного менеджменту можуть виступати: комерційні банки; небанківські фінансово-кредитні інститути; підприємства, організації, установи; фізичні особи [6].

Кредитний менеджмент банку у вітчизняній практиці як правило здійснюється за наступними трьома основними напрямками:

1) управління процесом кредитування, або управління технологією здійснення кредитних операцій;

2) управління кредитним ризиком;

3) управління кредитним портфелем [1].

Зазначені вище напрями є універсальними для банківської системи та мають відповідно своє методологічне забезпечення реалізоване в кожному банку. Методологія зазначених вище напрямів повинна орієнтуватись як на стратегію та специфіку кожного окремого банку, так і на потреби споживачів та тенденцій розвитку економіки вцілому.

Список використаних джерел

1. Аржевітін С. М., Остапишин Т. П., Охрименко І. Б. та ін. Кредитний менеджмент у банку : підручник/; за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Аржевітіна та к.е.н., доц. Т. П. Остапишин — Київ : КНЕУ, 2017.
2. Бунге Н. Х. Теория кредита. – К., 1852.
3. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку: підруч. / – Тернопіль : Економічна думка, 2017.
4. Дубина М. В. Наукові підходи до систематизації та класифікації кредитів / М. В. Дубина // Фінансові дослідження. - 2017. - № 2 (2). - С. 12-20.
5. Дубина М. В., Разгуліна Н. О. Теоретичні аспекти функціонування системи банківського іпотечного кредитування фізичних осіб. Проблеми перспективи економіки та управління. 2018. № 4 (16). С. 176-187.
6. Коблянська О. І., Сейко С. І. Фінансовий кредит як форма залучення капіталу: економічна сутність, процес отримання, погашення, оподаткування та відображення в обліку.
7. Лексис В. Кредит и банки. – М. : Перспектива, 1994. – 120 с.
8. Росола У. В., Щока Н. І., Ярмолюк М. С. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2018. Вип. 1 (9). С. 181–188.
9. Тарасов В. И. Деньги, кредит, банки : Курс лекций. Минск : ООО “Мисанта”, 1997
10. Трахтенберг И. А. Современный кредит и его организация. – М., 1928. – 328 с.